

NIEUW GENECO GENOOTSCHAP NEDERLANDSE COMPONISTEN

Podia dicht. Wat Nu? Inventarisatie gevolgen corona-crisis voor componisten.

Nieuw Geneco heeft een inventarisatie gemaakt van de schade die componisten oplopen door de Covid-19 crisis en de door overheden getroffen maatregelen. Basis vormt de respons op de webenquête[1].

Wat de positie van de componisten uniek en kwetsbaar maakt, is dat hun werk pas bestaat op het moment dat het tot klinken wordt gebracht en de facto daarna ook pas kan worden verzilverd. M.a.w.: afgezien van misschien een partituur is er nog geen tastbaar kunstwerk totdat het in handen komt van uitvoerenden die het presenteren. De materialisering van hun kunstenaarschap vindt dus meestal plaats binnen een gespecialiseerde infrastructuur - die nu totaal is uitgeschakeld door de uitbraak van de pandemie.

Vrijwel alle componisten oefenen een vrij beroep uit met een gemengde praktijk waartoe ook vaak lesgeven en optreden behoort. Componist in loondienst bestaat niet. Slechts een enkeling heeft een vaste deeltijd-aanstelling in het onderwijs of een culturele instelling (typisch 0.25-0.35 fte). Velen vullen hun compositorisch werk aan met ander zzp-werk binnen de muziek, of daarbuiten.

Dit verslag gaat in op de economische schade. Maar uiteraard is ook de artistieke en emotionele schade groot. Velen hebben jaren toegewerkt naar een première van hun compositie. Er is gerepeteerd, alles stond in de startblokken... de opera, dansvoorstelling, het concert zou in binnen- en buitenland op de planken zou komen. En nu lijkt het vele werk voorlopig voor niets te zijn geweest.

Indeling:

1. Liquiditeit (zeer korte termijn)
2. Economische schade (korte en lange termijn)
3. Regelgeving / prestatieafspraken (overheden/fondsen)
4. Karakteristieken cultuursector
5. Uniek, volatiel product
6. Oplossingen

1. Liquiditeit, zeer korte termijn

- Er ontstaan **directe liquiditeitsproblemen** doordat opdrachtgevers de componist niet kunnen betalen, contractueel (nog) niet gebonden zijn, of dat pas zijn na toekomstige uitvoeringen - die er nu niet komen.
- Veel première stukken blijven noodgedwongen op de plank liggen. Sommige componisten zijn al betaald voor hun stuk en lopen geen inkomsten mis. Maar vele anderen krijgen **niets betaald**, voor werk dat al is verricht. Bijkomend probleem is dat er vaak (nog) **geen overeenkomst** is.
- Openstaande facturen en de betaling van voorschotten zijn vertraagd en in sommige gevallen zullen instellingen niet (meer) aan hun verplichtingen kunnen voldoen.
- Reiskosten worden niet vergoed. Sommige componisten hebben tickets geboekt om voor een première te reizen naar het buitenland. Ze lopen de betaling voor hun opdrachtwerk mis en krijgen zelfs hun **onkosten niet vergoed**.
- **Alle inkomsten als uitvoerend musicus of dirigent vallen acuut weg** door afgelaste repetities, concerten, tournees, festivals en andere evenementen, evenals **alle inkomsten uit de 'gemengde beroepspraktijk'** (lesgeven, lezingen, cursussen, coaching, zelfstandig docent, maar ook zzp- of part-time werk buiten de muziek).
- Componisten verkeren **al langere tijd in sociaaleconomisch precaire situatie**. De meeste componisten hebben helemaal **geen buffer**. Ondanks meerdere deeltijdbanen en klussen verdient 40% van hen minder dan modaal; 14% zit zelfs onder de armoedegrens ([Componistenmonitor](#)).

2. Economische schade middellange en lange termijn

drukste periode

- De periode waarin de corona-maatregelen worden getroffen, bij het schrijven van deze evaluatie 12 maart tot 1 juni 2020, is **een van de drukste periodes in het culturele seizoen**, in binnen- en buitenland.
- Meerdere componisten verliezen door het uitblijven van werk en concerten in dit ene kwartaal de **helft van hun jaarinkomen**.
- Het nu **niet meer fysiek kunnen repeteren** brengt ook geplande projecten vanaf juni in gevaar.
- Extra zorg: veel afgelaste premières zijn **niet of moeizaam opnieuw in te passen** in de planning van opera of orkest; het gaat om unieke, complexe, kostenintensieve producties waar veel partijen bij betrokken zijn, terwijl door de operahuizen, orkesten en internationale partners meerdere jaren vooruit wordt gepland.
- Het seizoen is **vol geprogrammeerd**. Wat van de afgelaste voorstellingen past er nog tussen. wat krijgt prioriteit? En wat niet? (wel de verzekerde successen, niet de avontuurlijker, onbekende acts, etc.) Is de cast en de crew opnieuw bij elkaar te brengen? Wordt het opnieuw geboekt?

- De kans is groot dat dit **gehele seizoen als afgeschreven** kan worden beschouwd.

auteursrechten en uitvoeringsrechten

- Componisten lopen BUMA-inkomsten mis. Nu alle concerten, tournees en evenementen zijn afgelast, vallen ook alle live-inkomsten weg uit **auteursrechten (Buma/Stemra)**^[2] De omvang van dit verlies wordt pas bij uitkering van de rechten duidelijk - gemiddeld 1.5 jaar na dato. Buma zelf kampt ook met minder incasso, omdat organisaties wegens sluiting geen muziek gebruiken en doorlopende licenties niet kunnen betalen (podia, festivals, muziekverenigingen, horeca, etc).
- Voor sommige componisten zijn de BUMA-bijdragen zo gering, dat deze kleine inkomstenbron nu helemaal opdroogt. Voor anderen is het juist een grote schadepost. Eén componist die voor de tournee van een van onze orkesten een opdrachtwerk had geschreven, verliest naar schatting € 12.000,- buma inkomsten.
- Alle voorstellingen op het gebied van muziektheater, opera, muziek voor dans en theater zijn afgelast, waardoor inkomsten uit **grootrecht** wegvallen.
- Er is een enorme afname van inkomsten uit de **verhuur en verkoop van bladmuziek** (met name voor grote gezelschappen, koren, harmonie, fanfare, orkesten).

Online levert weinig op

- We zien een enorme inventiviteit en veerkracht, met vele live streams op facebook, een opera premiere op youtube, playlists op Spotify, soundcloud, verkoop van albums op Bandcamp, optredens en lessen via whatsapp, zoom, etc. etc. Maar dit levert **nagenoeg geen vervangende inkomsten** op.
- De eerste crowdfunding acties zijn een buitengewoon aardige geste, maar bieden niet genoeg oplossing.
- Beperkte alternatieven. Voor publiek en voor de (internationale) professionals **mist centrale vindbaarheid**, online event agenda, centrale toegang tot de diverse online events, playlists en er missen voor makers online verdienmogelijkheden.
- De inkomsten uit online ad-hoc activiteiten blijven ver achter - om meerdere redenen. Hedendaags klassieke muziek is echt een live circuit.
- **Structurele lage inkomsten uit Spotify, Deezer, Youtube, Google** etc. Er moeten sowieso hogere vergoedingen per stream aan makers komen.

Opdrachten en fondsaanvragen

- Er is verlies aan **opdrachten: vele zijn uitgesteld of afgezegd**. Sommige gezelschappen nemen al een voorschot op de moeilijke periode na de corona-maatregelen. Opdrachtcomposities voor concerten die na de zomer plaatsvinden worden al gecancelled. Van één componist werd een toekomstig

orkestwerk “on hold” gezet. Ook een toonaangevende instituut als het Holland Festival moest een compositieopdracht in de ijskast zetten.

- Eén grote symfonische of muziektheater opdracht is een heel jaarinkomen. Onzekerheid over de toekomst van grote opdrachten voor 2020/2021 betekent dat er hieruit voor de betreffende componisten 2 jaar geen inkomen zal binnenkomen.
- Overleg over toekomstige opdrachten wordt uitgesteld, **plannen gaan op slot** en er is geen zicht op nieuwe opdrachten. Meerdere overleggen met gezelschappen voor het smeden van nieuwe plannen voor nieuwe composities zijn afgezegd. **haperende besprekingen over toekomstige projecten** die nu niet meer plaatsvinden - door ziekte, gesloten instituten, onzekerheid over de toekomst, etc
- Ook staken sommige gezelschappen het indienen van **aanvragen bij het Fonds Podiumkunsten**.
- Er volgt dit jaar nog maar één aanvraagronde compositieopdracht bij het Fonds Podiumkunsten. Hiertoe is de uiterste indiendatum 15 juli en er is dit jaar verder geen ander aanvraagmoment meer. **Het missen van één aanvraagronde betekent geen opdracht honoraria** voor de komende periode. Componisten zijn in het huidige subsidiestelsel te afhankelijk van het initiatief van de gezelschappen.
- **Een extra aanvraagronde bij het FPK** later in het jaar zou iedereen meer respijt geven.
- Bijkomend probleem: de economische schade door gemiste opdrachten en subsidieaanvragen voor de compositiergeling zijn **moeilijk hard te maken**.
- **Eigen producties** vertragen. Componisten organiseren ook projecten in eigen beheer, zoals audioproducties. Ook die komen stil te liggen.

reizen en residencies

- Betaalde **residencies** in Nederland en buitenland kunnen niet doorgaan en daarmee worden ook de **bijbehorende beurzen** niet verstrekt. Dit slaat een gat in de financiële planning.
- Daarmee komt ook **gepland compositorisch onderzoek en ontwikkeling** in het gedrang, met grote gevolgen voor de beroepspraktijk op de lange termijn.

Netwerk en acquisitie

- Internationale netwerkbijeenkomsten zoals Rewire en Classical NEXT gaan niet door. Voor componisten zijn het cruciale evenementen om met potentiële opdrachtgevers, ook van over de grens, in contact te komen. Dat heeft grote gevolgen voor toekomstige compositieopdrachten, concerten en samenwerkingsprojecten.

Ketenproblemen

- Er is een **grote ketenafhankelijkheid**: iedereen is van iedereen afhankelijk, maar binnen die keten zijn grote verschillen in verdienvermogen en een **grote**

ongelijkheid tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Componisten en andere zzp'ers zijn de bron en de motor, maar staan onderaan de voedselketen.

- Ook vreest men voor **lang door-ijlende effecten**; omvallende ensembles, festivals, minder opdrachten voor nieuw repertoire, etc
- Door nu ontbrekende kansen, netwerkmomenten en zichtbaarheid stilvallen van **acquisitie en mislopen van toekomstig werk en inkomen**.
- De grootste zorg van veel componisten is dat **ensembles en gezelschappen** die nieuwe muziek programmeren **financieel verder verzwakt raken**, waardoor er nog minder middelen beschikbaar komen voor compositieopdrachten. "Nieuwe stukken (want duurder dan bestaande stukken) zijn natuurlijk één van de eerste dingen om (nog verder) op te bezuinigen."

3. Noodmaatregelen Regelgeving / prestatieafspraken (overheden/fondsen)

Aandachtspunten

- Veel **internationale componisten in Nederland**, zijn onzeker over de mogelijkheden om aanspraak te maken op de noodregelingen.
- **Bewijslast zal lastig zijn**, er zijn vaak **geen contracten**, of schriftelijke toezeggingen, contracten komen pas in een laat stadium tot stand, terwijl het werk al gedaan is. (Helaas is het niet overal gebruikelijk om voor een compositieopdracht een contract te sluiten. Een componist schrijft: Wie erop staat de zakelijk afspraken schriftelijk vast te leggen, zou als "zeurkous" worden bestempeld en vervolgoed opdrachten mislopen). Er is waarschijnlijk wel een annuleringsmail als bewijs.
- Veel schade is **nauwelijks kwantificeerbaar**. Het wegvallen van opdrachten, concerten, tournees, internationale showcase en netwerkmomenten leidt tot gemiste opdrachten, speelbeurten, boekingen en connectie met het publiek.
- Vele gezelschappen **staken het indienen van aanvragen** bij het Fonds Podiumkunsten. Componisten zijn in het huidige subsidiestelsel te afhankelijk van het initiatief van de gezelschappen.

Vragen over het Fonds

- Veel componisten hebben vragen over **lopende opdrachten en producties** waarvoor subsidie is ontvangen door de opdrachtgever bij het Fonds Podiumkunsten. De componist heeft al kosten gemaakt. Terwijl het project misschien geen doorgang vindt. Maar werk loopt ook vertraging op. Er zijn zorgen over ziekte, moeilijker werkomstandigheden.
- Andere vragen: Gaan de deadlines gewoon door? Voor de werkbijdrage bijvoorbeeld, al 8 april?
- Het Fonds Podiumkunsten heeft voor de projectsubsidies voor de periode 2021-24 een veel kleiner budget dan voor de periode 2017-2020. Componisten vrezen dat daardoor **minder projecten gehonoreerd** worden.

In combinatie met de corona-crisis is er een **opeenstapeling** van afnemende opdracht- en speelmogelijkheden. Werk en inkomen wordt nog onvoorspelbaarder.

- Ook bestaat de vrees dat door de corona-crisis weinig geld en animo overblijft voor **avontuurlijker opdrachten en programmering**.
- Met de sterk verminderde mogelijkheden om subsidie aan te vragen voor opdrachten waar instellingen bij betrokken zijn zal er een veel groter beroep worden gedaan dan voorheen op regelingen die het eigen werk of onderzoek van individuele componisten centraal stellen. De regeling **Werkbijdrage Muziekauteur van het Fonds Podiumkunsten** stond al onder grote druk en deze zal nog verder toenemen: een veel groter percentage dan tot nu toe zal niet in aanmerking kunnen komen voor de Werkbijdrage.

Overige zaken die genoemd zijn

Zorgen over ontbreken van AOV

- Componisten geven aan zich zorgen te maken over hun gezondheid en de invloed daarvan op het creatieve proces; maar ook hun kwetsbaarheid door de afwezigheid van een arbeidsongeschiktheidsverzekering;

Thuiswerk of online alternatieven werken niet voor iedereen

- Thuiswerken is **niet voor iedereen** mogelijk (geen werkplek, geluidsoverlast van/voor burens, huisgenoten; kleine kinderen thuis) waardoor er minder gewerkt kan worden, online lesgeven geen optie is en voor sommigen het werk helemaal stilvalt. Voor degenen voor wie online lesgeven of werk geen optie is valt al het werk stil.

4. Karakteristieken cultuursector

- **grote ketenafhankelijkheid**; iedereen is van iedereen afhankelijk;
- **precariteit van de sector**; het ging al zo slecht met de componisten;
- gecombineerd met de grote waarde die de sector toevoegt;
- ook is sprake van een **onevenredige verdeling van middelen**, en **grote ongelijkheid** waarbij met name de makers en zzp'ers onderaan de voedselketen staan (zie ook SER);
- de **structureel onvolkomen waardering en financieringsstructuur** in de culturele en creatieve sector, als gevolg van bezuinigingen en überhaupt onderwaardering van de publieke sector/het sociale leven - waarvan we nu in tijden van corona, juist merken hoe essentieel deze is.
- Artistieke continuïteit vraagt om **bijzondere aanpak**; directe noodhulp, maar ook om stimulering op de langere termijn van de hele keten - **vooral makers/zzp'ers**;

- EENLINGEN Voor **scheppend en uitvoerend kunstenaars** gaat het om groot risico op **individuele carrière schade**, omdat (internationale) kansen gemist worden, er geen netwerkmomenten zijn, geen (internationale) exposure, geen reviews, geringe mogelijkheden voor herkansing, inplannen in seizoenprogrammering etc. Eén componist had een opera op de rol staan en verwachtte daarmee een belangrijke carrièrestap te kunnen zetten. “Een droom” viel in duigen. Een ander beschreef eindelijk geprogrammeerd te zijn door een belangrijk festival en een internationale showcase. Door het mislopen vreest men een stevige “deuk” in de loopbaan.
- KETEN Ook de **kwetsbaarheid van opdrachtgevers** (ensembles, gezelschappen, podia, festivals, etc) leidt tot grote zorgen. Als podia en festivals het moeilijk krijgen, leidt dat tot mindere programmering, minder boekingen, lagere uitkoopsommen, als vervolgens de ensembles het moeilijk krijgen of omvallen, geven zij geen opdrachten voor nieuw werk en wordt nieuw en bestaand werk minder uitgevoerd. Daardoor komt zowel de artistieke als economische continuïteit van de beroepspraktijk in gevaar.
- PRECAIR De financiële nood in tijden van Corona volgt op de al uiterst **precaire situatie** van zzp'ers in de kunst. Freelancers in de kunstensector verdrinken nu al.
- BELANG EN WAARDE **in deze tijden van nood is cultuur belangrijk**: juist nu doet men een beroep op muziek, films, boeken, etc. op zoek naar **verpozing, verdieping en troost**.
- De cultuursector kent een complexe structuur, met grote wederkerige afhankelijkheid; in de hele keten, en verschillende ‘circuits’ van profit en non-profit en van amateur- beoefening, zowel topkunst als kunst in de breedte.

5. Uniek en volatiel ‘product’

- in hedendaagse klassieke muziek geldt dat de aandachtsmarkt voor levende componisten zeer moeilijk doordringbaar is;
- er is **grote concurrentie van ‘dode componisten’** Beethoven, Mozart, etc uit meer dan 400 jaar muziekgeschiedenis, die “al langer bekend zijn”, 99% van de uitzendingen op radio, tv en live bepalen en bovendien rechtenvrij uitgevoerd kunnen worden;
- **kostenintensief apparaat** van grote gezelschappen, zoals opera, ballet, orkest, koor, groot bezet ensemble - ook daardoor minder kans op uitvoering en herhaling;
- **artistieke research & development** is van artistiek belang voor de hele sector, maar trekt geen groot publiek en heeft (zeer) beperkte eigen verdien capaciteit;
- Dat alles maakt de sector **subsidie-afhankelijk, keten-afhankelijk en kwetsbaar**.

Oplossingen

- **(Tijdelijke) verruiming budget van de fondsen** om zo de **hele keten** door de crisis heen te kunnen steunen en versterken naar de nabije toekomst toe. Daarin aparte regeling voor **scheppend kunstenaars** - los van de nu overbelaste en haperende opdracht/werkgevers. zij hebben andere noden dan uitvoerenden en andere zzp'ers. En **extra aanvraagfondsen**, omdat men in de crisis niet goed aanvragen kan voorbereiden.
- **(tijdelijk) extra geld voor kunnen voldoen aan de Fair Practice Code.** Juist nu moet Fair Practice worden afgedwongen, met voorrang voor makers en andere zzp'ers. Culturele instanties moeten **voor alles eerst de facturen van freelancers betalen**: nl. de zwakste schakel en tevens de bron van alles in de culturele sector. (En niet hen doorverwijzen naar noodpakket.)
- **specifiek Compositie Fonds met stipendia/werkbeurzen.** (tijdelijke) stipendia/werkbeurzen voor componisten om zo onafhankelijk van de nu haperende opdrachtgevers te kunnen blijven werken zonder te zorgen over artistieke en financiële continuïteit van hun vrije beroep. En zonder daarvoor te afhankelijk te zijn van de eveneens zwaar getroffen opdrachtgevers, ensembles, gezelschappen, orkesten, festivals, etc In samenwerking met buma, de fondsen en het rijk. tenminste voor 1 jaar, met optie op verlenging wegens doorlopende effecten, uitvoering via de fondsen.
- Inkomensregeling kunstenaars (soort WIKK regeling)
- **investering werkruimte/studio's, oefen en opnameruimte.** extra maatregelen / investeringen tbv opname en oefenstudio's, gebruik leegstaande concertzalen - om vaardigheden op peil houden en publiek digitaal - via streams en opname te kunnen blijven bereiken. en bij totale lockdown deze te kunnen blijven gebruiken (met beperkt aantal mensen en voldoende afstand).
- **steun voor extra digitale (productie, opname) tools en communicatie middelen.** investeringsfondsen voor digitale materialen (materiaalfonds) - geefgeld, leningen en/of revolving fund afh van inkomen en terugverdien capaciteit, voor individuele makers, via fondsen.
- **auteursrechten solidariteitsfonds** dmv rationele en progressieve vorm van redistributie en solidariteit tussen top-basis, online - live, populair - niche/research & development. Meer muziekgebruik van het werk van NL rechthebbenden ter stimulering NL economie - rationeel percentage voor alle kanalen/zenders. Betere onderhandelingen met online diensten en techreuzen; met hulp van overheid en digitax/investeringsfondsen: met hogere afdracht door techreuzen, direct (her)investeren in *alle makers, innovatie, promotie, talentontwikkeling, educatie.* via CBO's.
- **afname / ontwikkeling nieuw repertoire** . stimuleringsmaatregelen voor opdrachtgevers/afnemers om gebruik te maken van het met werkbeurzen/stipendia ontwikkelde materiaal, voor het kunnen blijven ontwikkelen van nieuw repertoire. Plus aanvulling van honoraria tot professioneel opdrachtgever-opdrachtnemer niveau. (daarmee stem je vraag en aanbod weer af, en steun je opdrachtgevers, die alleen nog aanvulling betalen tot gangbaar niveau opdracht honorarium + rechten) , via fondsen.

- **Extra investering in beroepsverenigingen** voor versterking en professionalisering van de sector.
 - **Investering collectieve promotie en ontsluiting voor publiek**
 - **Stimuleren van collectieve promotie en kaartverkoop.**
 - centrale plek voor het delen van alle voorstellingen en events van NL componisten
 - profielen van makers
 - community voor makers en hun publiek
 - om zo toch band met publiek te blijven onderhouden
 - **Collectieve marketing/communicatie regeling.** matching fund voor collectieve marketing-communicatie bij compositie projecten van samenwerkende partijen in de keten.
 - **Agency en internationale promotie.** agency; gezamenlijke propositie naar festivals, podia, samen met hele keten de mogelijkheid tot een snellere handel tussen componisten en afnemers te organiseren dan wel te faciliteren.
-
- **Sociale zekerheid.** Een **fonds/arbeidsongeschiktheidsverzekering** voor de nabije toekomst (laagdrempelig, goedkoop en betaalbaar) voor zzp'ers in de culturele sector. In te zetten voor periodes van onvrijwillige werkloosheid, overmacht, langdurige arbeidsongeschiktheid.
 - **Basisinkomen** voor kwetsbare groepen, voor minstens een jaar. Pilot voor kunstenaars én zzp'ers.
 - **Stimuleer private financiering. Verruim de geefwet.**

[1] In korte tijd ontving Nieuw Geneco een respons van 87 componisten, afkomstig uit heel Nederland.

[2] Verminderde inkomsten ondermijnen ook stemrecht en vertegenwoordiging binnen Buma en de verschillende democratische gremia, waarvoor een inkomensdrempel geldt.